

AVGUST, 2016.

BILTEN

Poljoprivredne
stručne
službe
Srbije

Republika Srbija
Ministarstvo poljoprivrede i
zaštite životne sredine

Sektor za ruralni razvoj www.psss.rs

Cene voća i povrća na kvantaškim i zelenim pijacama

Cene žive stoke na stočnim pijacama u Srbiji

Cene žitarica i stočne hrane u Srbiji

Nega voćnjaka nakon berbe

Tehnika spremanja silaže od kukuruza

Agrotehnika proizvodnje uljane repice

Identifikacija nedostataka hranljivih elemenata kod voćaka

Ekonomski efekti razvoja turizma u ruralnim područjima

Objavite ponudu svojih poljoprivrednih proizvoda

**Tehnički urednik
Valentina Aleksić, dipl.ing.**

IZDAVAČ:

**POLJOPRIVREDNA
STRUČNA I SAVETODAVNA
SLUŽBA "POLJOSERVIS"
D.O.O. KNJAŽEVAC**

**Knjaza Miloša 75
19350 Knjaževac
tel.019/730-888**

**E-mail:
poljoservis@yahoo.com**

S a d r Ź a j

Naslovi /autori	Strana
1. Nega voćnjaka nakon berbe - Sanja Čokojević	1-2
2. Tehnika spremanja silaže od kukuruza - Nedeljko Pipović	2-3
3. Agrotehnika proizvodnje uljane repice - Srđan Cvetković	4
4. Identifikacija nedostataka hranljivih elemenata kod voćaka - Valentina Aleksić	5-6
5. Ekonomski efekti razvoja turizma u ruralnim područjima - Dragan Kolčić	6-7
6. Agroponuda / STIPS	8-13

Tiraž: 150 primeraka

Nega voćnjaka nakon berbe

U ovom periodu potrebno je obaviti radove u voćnjaku koji imaju za cilj da pripreme biljke za predstojeću zimu i smanje infektivni potencijal prezimljujućih bolesti i štetočina za narednu proizvodnu sezonu.

Jesenji radovi u voćnjaku počinju sa održavanjem higijene što podrazumeva : sakupljanje opalog lišća, mumificiranih plodova iz krošnje i sa zemlje ispod voćke, uklanjanje starih, polomljenih grana. Sve ove biljne delove treba izneti iz voćnjaka i spaliti. Na stablima se mogu uočiti zaostali plodovi, sasušeni i smežurani koje nazivamo mumificirani plodovi. Njih je potrebno ukloniti sa stabla i iz voćnjaka da ne bi bili izvor zaraze u sledećoj vegetaciji. Ako se na stablu, prilikom pregleda, uoče upredena gnezda štetočina i drugi prezimljujući oblici, i njih je potrebno ukloniti i spaliti. Opalo lišće, takođe, može da posluži kao sklonište za mnoge štetočine, naročito insekte, prouzrokovaoče bolesti i njihove prezimljujuće forme. Pošto voćnjaci, u jesen, produkuju velike količine lišća, od njega se može napraviti kompost, a za godinu dana dobićemo odličan materijal za malčiranje voćnjaka.

Poželjno je da su rezovi pri uklanjanju obolelih grana što manji da bi se predupredilo prodiranje nepoželjnih štetočina i formi koje izazivaju infekcije. Veće rane potrebno je premazati voćarskim voskom.

Mlada stabla potrebno je zaštititi mrežicama protiv glodara koji tokom zime mogu naneti veliku štetu i doprineti njihovom propadanju. Tek nakon 12 godina, koren i vrat stabla dovoljno otvrdnu da ih glodari ne napadaju.

Na starijim stablima treba četkom ukloniti koru koja se ljušti i služi kao sklonište za mnoge štetočine. Tim postupkom uklanjaju se i lišajevi i mahovine koji se nalaze na deblu. Ispod stabla koje se četka potrebno je staviti najlon i sakupljeni materijal odneti iz voćnjaka i spaliti. Uporedo sa četkanjem može se sprovesti i dezinfekcija kore stabla rastvorom pepela i sapuna. Uzme se 200 - 300 g pepela, 5 g sapuna i prelije 1 litrom vruće vode. Meša se 10 do 15 minuta da se dobro rastvori. Četkanje stabla je obavezna faza koja prethodi krečenju stabla.

Krečenje stabala se izvodi tokom oktobra i novembra. Ukoliko to nije moguće uraditi tokom jeseni, krečenje treba obaviti što ranije u proleće. Da bismo to uradili, treba izabrati dane koji su sunčani i suvi, a temperature vazduha treba da se kreću od 4 do 6 °C. Visina krečenja zavisi od visine debla i prvih ramenih grana stabla koje se kreči. Ova mera se preduzima kao prevencija od bakterijskih infekcija i sprečava nejednako zagrevanje stabla u proleće i pojavu pucanja kore zbog mraza.

Sa postepenim zahlađenjem i smanjenjem temperaturnih vrednosti i biljke bi trebalo da zaustave vegetativni rast, smanje proces fotosinteze, stvorene hranljive materije usmere i uskladište u koren, smanje odnosno uspore protok biljnih sokova i odbace lišće. U ovom periodu bi trebalo obaviti osnovno đubrenje voćnjaka zgorelim ili kompostiranim stajnjakom i mineralnim đubrivima koja sadrže fosfor i kalijum.

Jesenje- plavo prskanje voća bi trebalo obaviti nakon berbe kada biljka počne sa odbacivanjem lista. Treba koristiti preparate na bazi bakra u koncentracijama preporučenim za ovo prskanje. Utrošak vode po hektaru treba da je 600 litara za vinograde i 1200-1500 za voćnjake. Ova povećana količina vode je potrebna kako bi što bolje okupali voćke odnosno pokrili sve delove biljaka i na taj način obezbedili što bolje i efikasnije delovanje bakarnih preparata. Plavo prskanje može da se izvede i nakon što biljka odbaci celokupnu lisnu masu ili ako je odbacila oko 60% lisne mase.. Treba voditi računa da se prskanje izvede po što stabilnijem vremenu- bez vetra ili po slabom vetru, kao i da temperatura vazduha u vreme prskanja nije ispod 10 stepeni.

Ovakvom negom zasada biljke će ući u fazu mirovanja zaštićene i pripremljene za nastupajući period.

(Korišćena literatura sa sajta poljopartner.)

Sanja Čokojević ,dipl.ing.voćarstva i vinogradarstva

Tehnika spremanja silaže od kukuruza

Optimalno vreme za žetvu silažnog kukuruza je kada je zrno u fazi voštane zrelosti, (30-35% SM cela biljka) tj. onda kada je unutrašnjost zrna kao testo i kada se na vrhu zrna počinje javljati malo ulegnuće i kada sadržaj skroba ima maksimalnu koncentraciju.

U fazi voštane zrelosti, boja zrna je tamnožuta, vrh zrna je još uvek vlažan, a ostatak zrna je prilično čvrst. Žetvom kukuruza u ovom stadijumu razvoja, postiže se najviši prinos SM (sadržaj SM celog useva je tada oko 30% što omogućava minimalne gubitke pri siliranju, poboljšava fermentaciju silaže i smanjuje gubitke oticanjem tečnosti) i maksimalna energetska vrednost.

Žetva u ranoj fazi zrelosti, kada kukuruz nije dovoljno zreo imaće za rezultat gubitke pri fermentaciji, pa će ovakvo hranivo imati manju hranjivu vrednost i biće manje ukusno. Visina košenja je najčešće od 10-15 cm od površine zemlje. Dužina seckanja u zavisnosti od vlage biljke (0,63-1,27 cm). Silaža sa idealnim sadržajem suve materije (30-35%), secka se na dužinu od 0,6-2 cm, a silažu sa velikom vlažnošću biljaka treba seckati na dužinu 10-15 cm. Finoća seckanja, i seckanje uopšte, omogućava prodiranje soka koji sadrži šećer, u silažnu masu, bolje sabijanje i homogenizaciju silaže. Time se stvara anaerobna sredina koja pogoduje razvoju mlečno-kiselinskih bakterija i mlečno-kiselinskoj fermentaciji što poboljšava efikasnost konzervisanja i kvalitet silaže.

Pri organizovanju transporta treba uzeti u obzir sledeće faktore: raspoloživi silo prostor, stepen opremljenosti mehanizacijom, učinak kombajna, kapacitet prikolica, razdaljina transporta, brzina kretanja traktora sa prikolicama i broj radnika.

Kod nas se najviše koriste sledeći tipovi objekata za siliranje: horizontalni silosi trenčevi (od građevinskog tvrdog materijala), silo kamare bez zidova, silo jame, razne vrste improvizovanih silosa i silo bale (veoma retko). U svetu se najčešće koriste različiti oblici silo bala, silo rukav, harvestori i dr.

Planiranje kapaciteta silosa, lokacija i karakteristike silosa

Neophodno je uzeti u obzir sledeće parametre: broj uslovnih grla koji će se hraniti silažom, broj dana ishrane silažom (**optimalno 300**), dnevnu količinu silaže u obroku (**30 kg po uslovnom grlu**) i težinu 1 m³ silaže (**650-900 kg**). Težina silaže zavisi od vlažnosti silo mase, stepena sabijenosti i sastava silo mase.

Silos treba postaviti što bliže mestu hranjenja, obezbediti dovoljno prostora za pristup mehanizaciji, silos mora biti izolovan od površinskih i podzemnih voda i izabrano mesto mora izdržati teret punog silosa.

Veličina silo prostora treba da bude u skladu sa brojem i vrstom životinja koje će se hraniti, dužinom perioda ishrane i količinom silo mase, da obezbedi mogućnost zaptivanja, zidovi treba da su pravi i glatki, sa adekvatnom dubinom, ojačan u bočnim stranama zidova i sa obezbeđenom drenažom za silažni efluent.

Punjenje silosa i sabijanje silo mase

Priprema objekta za siliranje podrazumeva mehaničko čišćenje, dezinfekciju i dr. Način punjenja silosa zavisi od raspoložive mehanizacije i tipa silosa. Punjenje silosa potrebno je obaviti što brže i ako je moguće bez prekida. Dobra sabijenost silo mase je jedna od osnovnih pretpostavki za proizvodnju kvalitetne silaže. Istiskivanjem vazduha iz silo mase se postiže: stvaranje povoljnijih uslova za razvoj bakterija mlečne kiseline, brže snižavanje pH silaže (do pH-4,0) i smanjenje gubitaka hranljivih materija putem zagrevanja. Mali silosi trebaju biti u jednom danu napunjeni i odmah prekriveni, a veliki silosi sa visokim zidovima (preko 2 m) se mogu puniti nekoliko dana i to tako što se svakodnevno dodaje sloj mase od 1 m debljine.

Pokrivanje silo mase

Po završenom punjenju i gaženju, odmah treba da se pristupi trajnom pokrivanju silosa. Obezbediti zaštitu od padavina i ulaska vode pored zidova silosa (folija). Krajevi folije moraju prelaziti najmanje 50 cm zidove silosa. Folija mora biti opterećena silo vrećama ili nekim drugim materijalom po celoj površini.

Najrasprostranjeniji je tip pokrivanja folijom koja može biti jednobojna ili dvobojna, i obavezno stabilizovana na UV zrake, bar 12 meseci. Korišćenje dvostruke folije na silo kamarama je takođe dobro rešenje. Osim standardnih folija koje se koriste u neposrednom dodiru sa silo masom, sve se više koristi plastična folija, poput providne folije za domaćinstvo koja vrlo dobro prijanja uz masu. Na nju se postavlja deblja folija, koja se može više puta koristiti. Uz ove folije koristi se i mreža koja služi kao zaštita od sitnih životinja ili vremenskih nepogoda. Najnovije rešenje, koje se nedavno pojavilo na tržištu, tzv. je film prepreka, folija vrlo nepropusna za kiseonik, vrlo stabilna, čvrsta i može se koristiti više godina.

Izuzimanje silaže i distribucija

Izuzimanje silaže može se vršiti na razne načine, ali je pravilno ako se zasecanje silo mase vrši ravno i bez rastresanja silo mase. Može se vršiti raznim sekačima, frezama, mobilnim puž izuzimačem ili mikser prikolicama. Distribucija silaže se vrši ručno, prikolicama ili mikser prikolicama. Zasečenu silažu je neophodno u što kraćem roku distribuirati grlima, kako bi se izbeglo zagrevanje i kvarenje silo mase.

Neđeljko Pipović, dipl.ing. stočarstva

Agrotehnika proizvodnje uljane repice

Najvažnija primena uljane repice je u proizvodnji ulja, ishrani stoke i u novije vreme proizvodnji biodizela. Seme sadrži do 45% ulja. Nusproizvodi su sačma i pogača, koje imaju 20% belančevina i ugljenih hidrata, 8% ulja, mineralne materije, vitamine i druge korisne materije. Može se koristiti za zelenu krmu, u svežem stanju, ili kao silaža. Vredna je pčelinja paša. Pogodna je za zeleno đubrenje i idealna je „treća“ kultura, za razbijanje dvopoljnog plodoreda kukuruz - pšenica.

Uljana repica najbolje uspeva na dubokim, humusnim, kalcijumom bogatim, zemljištima. Ne pogoduju joj plitka, siromašna, kao ni suva i peskovita, zemljišta. Repica zahteva neutralnu, do slabo alkalnu reakciju zemljišta, pH 6,6-7,6, ali dobro uspeva i na zemljištima kisele reakcije, do pH 4,5. Kultura zahteva dobro snabdevanje vodom, a vreme pupljenja, cvetanja i nalivanja zrna, najkritičnije su faze za vodu.

Uljanu repicu obavezno gajiti u plodoredu i zbog mogućeg većeg napada bolesti i štetočina ne treba je gajiti na istoj parceli 4-5 godina. Najbolji predusevi su rano povrće, rani krompir, strne žitarice i ozimi krmni usevi. Pre setve uljane repice na istoj parceli treba izbegavati gajenje suncokreta, soje, kao i kulture iz iste porodice. Ona je dobar predusev za žitarice.

Pošto su strne žitarice najčešća pretkultura, odmah posle žetve, treba obaviti ljuštenje strništa, na dubinu 12-15 cm. Najkasnije 2-3 nedelje pre setve, treba obaviti oranje 25-30 cm, zajedno s dodavanjem đubriva za osnovno đubrenje, a posle oranja obavezno je zatvaranje brazdi, zbog čuvanja vlage. Pred setvu jedan ili dva prolaza setvospremača do dubine setve omogućiće kvalitetnu pripremu zemljišta.

U prinos od 3,5 t/ha uljana repica ugradi oko 245 kg N, 88 kg P₂O₅, 350 kg K₂O, tako da bi đubrenjem, u zavisnosti od tipa zemljišta, trebalo uneti 140-160 kilograma azota, 80-120 kg fosfora i 160-180 kilograma kalijuma. Oranjem zaorati polovinu fosfora i kalijuma za osnovno đubrenje (NPK 7:20:30; 8:26:26; 6:18:36...), i jednu trećinu azotnih đubriva. Predsetveno, treba dati drugu polovinu fosfornih i kalijumovih đubriva, a u toku prolećne prihrane dodaje se ostatak azota.

Optimalni rok za setvu: 25 avgusta do 5. septembra. Ni rana, ni kasna setva, ne pogoduju razvoju uljane repice i prolasku kroz zimsko razdoblje vegetacije. Dubina setve je 1-2 cm, samo u uslovima suše i na laganim zemljištima 2,5 cm; u takvim uslovima, dobro je obaviti valjanje. Seje se na razmak između redova 20-30 cm, jer se, najčešće, seje žitnim sejačicama; uz zatvaranje svakog drugog ulagača semena.

Određivanje vremena žetve uljane repice jedan je od najosetljivijih momenata u proizvodnji, jer od njega zavisi prinos. To je posledica neujednačenog cvetanja, pa se komuške neujednačeno formiraju i dozrevaju. Dozrele komuške lako pucaju, pa se seme iz njih osipa i gubi, na štetu prinosa. Žetva se obavlja od sredine do kraja juna, kada je seme u donjim komuškama smeđe boje i tvrdo, a u srednjim počinje smeđiti. Najpovoljnija vlaga u žetvi je 15 do 10%. Žetva se obavlja žitnim kombajnima, uz određene adaptacije i upotrebu adaptera na

hederu, uz što manji broj obrtaja vitla, da bi se smanjili gubici u žetvi. Očekivani prinosi semena uljane repice kreću se od 2,5 do 3,5 tona po hektaru.

Srđan Cvetković, dipl.ing. ratarstva

Identifikacija nedostataka hranljivih elemenata kod voćaka

Ishrana biljaka predstavlja jedan od najvažnijih segmenata uzgoja bilja. Pravilna ishrana podrazumeva da biljka ima na raspolaganju dovoljno svih vrsta hraniva (makro, sekundarnih i mikroelemenata) optimalan pH zemljišta, sadržaj humusa, pravilan vodni režim. Svaka biljna vrsta ima određenih specifičnosti u pogledu hraniva, a i one se menjaju u zavisnosti od stadijuma to jest faze u kojoj se biljka nalazi.

Optimum ishrane podrazumeva da biljka ima raspoložive količine hraniva u skladu sa trenutnim potrebama a to znači da hraniva ne treba da bude ni više ni manje. Ukoliko je nekog od hraniva manje, prema Libigovom zakonu biljka će nivelisati upotrebu ostalih hraniva na osnovu onog koje nedostaje. Nedostaci hranljivih elemenata se u početku manifestuju početnim simptomima nedostataka, hloroza, izostanak hlorofila, dok ozbiljniji nedostaci produkuju kržljave biljke, neotporne na bolesti a sve rezultira drastičnim smanjenjem prinosa i kvalitetom plodova.

Ponekad se podjednako loše na uzgoj bilja odražava višak hraniva (veće prisustvo nekog hranjivog elementa nego što je to u tom trenutku biljci potrebno) jer će se na ovaj način stimulisati neželjeni procesi u razvoju biljaka ili izazvati antagonizmi u usvajanju drugih hranljivih elemenata.

Takođe višak nekog od hraniva predstavlja problem i sa finansijske strane jer nepotrebno podiže ulaganja u proizvodnju. Prava procena o potrebnim količinama i vrstama đubriva dobija se isključivo na osnovu analiza zemljišta i na osnovu podatka o iznošenju hraniva iz zemljišta za određenu biljnu kulturu.

Pored navedenih činilaca za pravilan rast i razvoj biljaka jako su bitne i karakteristike tla, pH, sadržaj humusa, karakteristike zalivnih voda. Ovi parametri se mogu korigovati upotrebom različitih materija, neutralizatora ili zakiseljivača (pH), organskim đubrivima, stajnjakom, huminskim kiselinama (sadržaj humusa), korektorima saliniteta (kod tvrdih, karbonatnih zalivnih voda).

Potrebe biljaka za hranljivim elementima i identifikacija njihovih nedostataka mogu se odrediti vizuelno na osnovu odgovarajućih simptoma na biljci i putem analize zemljišta ili biljnog tkiva. Pošto svaki od ova tri načina ima svoje prednosti i nedostatke, treba ih kombinovati i redovno primenjivati.

Vizuelna identifikacija Nedostatak ili suvišak hranljivih elemenata obično izaziva određene simptome na biljci koji ukazuju na to da prisustvo pojedinih elemenata nije zadovoljavajuće. Ukoliko se poznaju tipični simptomi, pažljivim pregledom biljaka mogu se identifikovati poremećaji u prisustvu mineralnih hraniva. Nažalost, često je veoma teško uspostaviti pravilnu dijagnozu, pošto su "klasični" simptomi nedostatka ili suviška nekih elemenata međusobno veoma slični i jedan isti simptom u voćnjaku se može javiti u više oblika. Dijagnoza je dodatno komplikovana kada na stablu istovremeno postoji više simptoma nedostatka nekoliko hranljivih elemenata. Najveći problem kod identifikacije nedostatka ili suviška hranljivih elemenata na osnovu simptoma jeste taj što oni ukazuju da problem već postoji i ogleda se u smanjenom porastu, količini ili kvalitetu roda. cilj đubrenja jeste

da spreči probleme koji se javljaju kao posledica neadekvatnog đubrenja i manifestuju u obliku odgovarajućih simptoma. Najčešće se javljaju nedostaci azota i kalijuma, zatim nedostaci P, Mg, B, Mn i Zn javljaju se sporadično, dok nedostaci Ca, S, Cl, Cu, Fe i Mo se ređe pojavljuju.

Analiza zemljišta Analizom zemljišta može se odrediti pH vrednost zemljišta i proceniti sadržaj hranljivih elemenata u njemu. Međutim, u višegodišnjim zasadima, postoji velika razlika u koncentracijama hranljivih materija u zemljištu i u samim biljkama. Često se dešava da su u samim stablima elementi prisutni u dovoljnoj količini, iako analize pokazuju da njihovo prisustvo u zemljištu nije zadovoljavajuće. Isto tako, dobra snabdevenost zemljišta hranljivim materijama ne znači i da su te iste količine dostupne biljkama. Ipak, kod kultura sa plitkim korenovim sistemom, kao što su jagode i maline, analize zemljišta istovremeno mogu dati solidnu procenu prisustva hranljivih materija i u samim biljkama. Količine hranljivih materija i pH vrednost menjaju se postepeno, pa je preporučljivo vršiti uzorkovanje na svakih 3 do 5 godina, kako bi se imao uvid u stanje uspostavljenih zasada. Uzorke treba uzimati iz međurednog prostora koji zahvata prskalice kod suzbijanja korova. Sa delova voćnjaka na kojima su drugačiji tipovi zemljišta ili koji su na različit način izluženi ili đubreni treba uzeti posebne uzorke. Uzorci se uzimaju sa dve dubine i to 0-30cm i 30-60 cm.

Analiza tkiva Koncentracija hranljivih elemenata u biljnim tkivima jeste najpouzdaniji pokazatelj snabdevenosti voćaka hranom. Kako bi se izbegli poremećaji u sadržaju hranljivih materija, treba obavljati analize biljnog tkiva koje će omogućiti lakšu identifikaciju simptoma i pružiti uvid u snabdevenost biljaka mineralnim elementima. Već prisutni simptomi poremećaja sadržaja hranljivih materija ukazuju na to da biljke nisu dobro snabdevene, što može dovesti do smanjenja prinosa ili kvaliteta ploda. Kako bi se na vreme sprečili nedostaci hranljivih materija, pre nego što dođe do prvih simptoma ili smanjenja prinosa potrebno je sprovesti analizu tkiva. Kako bi se odredio najbolji način za popravljavanje nedostatka koji je ustanovljen analizom lisnog tkiva, ponekad je neophodno izvršiti i analizu zemljišta. Na primer, nedostatak Mg može biti posledica niske pH vrednosti zemljišta ili veoma visoke koncentracije Ca u njemu (elementi antagonisti). Ako je pH vrednost previše niska, savetuje se unošenje krečnjaka, a visoka koncentracija Ca može se smanjiti unošenjem magnezijum sulfata u zemljište. Analize biljnog tkiva su od najveće koristi ako se uzorci uzimaju na svakih 2-5 godina. Mlade zasade treba uzorkovati češće, pošto se sadržaj hranljivih materija u njima mnogo brže menja. Njihov sadržaj u starijim zasadima se takođe menja, ali postepeno, pa nije potrebno vršiti analize tako često. Koncentracija hranljivih materija menja se i tokom godine pod uticajem vremenskih uslova i težine roda. Redovno uzorkovanje tokom nekoliko godina omogućuje najbolji uvid u promene i potencijalne poremećaje u sadržaju hranljivih materija.

Valentina Aleksić, dipl.ing.melioracija zemljišta i voda

Ekonomski efekti razvoja turizma u ruralnim područjima

Ruralna područja Srbije obuhvataju čak 70–85% teritorije Srbije i u njima živi 43–55% ukupnog broja stanovništva. Od ukupno 165 opština u Srbiji, 130 se svrstavaju u ruralne sa 3.904 naselja na svojoj teritoriji. Niska gustina naseljenosti je jedna od bitnih karakteristika ovih oblasti. Tako u ruralnim područjima Srbije gustina naseljenosti iznosi 63 stanovnika po kvadratnom kilometru, što je manje u odnosu na nacionalni prosek (97 stanovnika/km²), i značajno manje u poređenju sa urbanim oblastima (289 stanovnika/km²). Prirodne karakteristike ovih područja se ocenjuju kao izrazito povoljne.

Ruralni prostor Srbije karakteriše velika koncentracija prirodnih resursa (kao što su: poljoprivredno zemljište, šume, vode itd.) sa očuvanim ekosistemima i biodiverzitetom. Takođe, bogatstvo kulturnih resursa, kao i očuvana tradicija naroda koji žive na ovom prostoru, predstavlja jednu od prednosti ovih oblasti. Prirodni i kulturni resursi, uz humane resurse, predstavljaju najznačajnije elemente ruralne resursne osnove Srbije. Međutim, uprkos mogućnostima koje pruža bogata i raznovrsna resursna osnova, u razvoju ruralnih područja se uočavaju brojni problemi i ograničenja, što potvrđuju i njihove ekonomske karakteristike. U odnosu na urbana, ruralna područja beleže niži ostvareni društveni proizvod po stanovniku, što je pokazatelj njihovog zaostajanja u

privrednom razvoju. Analiza privredne strukture ovih oblasti ukazuje na veliku zavisnost ruralne ekonomije od primarnog sektora, posebno od poljoprivrede. Ruralno stanovništvo Srbije beleži visok procenat zaposlenosti upravo u sektoru poljoprivrede. Istovremeno, to ukazuje i na problem nisko diverzifikovane aktivnosti i prihoda populacije koja živi u ruralnom području. Situaciju dodatno otežava činjenica da su produktivnost i intenzivnost srpske poljoprivrede ispod evropskog proseka. Visoka je stopa nezaposlenosti (oko 21%), koja ukazuje na nedostatak novih radnih mesta i problem zapošljavanja. Sve ove ekonomske okolnosti uticale su da se spisku razvojnih problema ruralnih područja dodaju još i depopulacija odnosno napuštanje ovih oblasti od strane stanovništva, i to pre svega one mlađe i obrazovanije populacije. Radi se o migracijama na relaciji ruralna–urbana područja odnosno selo–grad, gde mlađe stanovništvo „u potrazi za boljim životom“ prelazi u urbane prostore, gradove, dok u seoskim područjima ostaju pretežno staračka domaćinstva. Kao posledica takvih demografskih kretanja, u ruralnim područjima se beleži sve nepovoljnija starosna i obrazovna struktura stanovništva. Pogoršanje starosne i obrazovne strukture stanovništva direktno se negativno odražava i na kvalitet humanih resursa. Tako nepovoljne demografske tendencije značajno ugrožavaju ekonomski razvoj ruralnih oblasti, jer su humani resursi ključni u tom procesu. Kao posledica svih ovih pojava i zaostajanja u razvoju u dugom periodu, danas ruralna područja Srbije odlikuje veliko siromaštvo, što je sasvim u suprotnosti sa njihovim resursnim potencijalima. Zato se u poslednje vreme čine pokušaji, po uzoru na evropsku praksu, da se primene neki novi modeli ekonomskog oživljavanja ruralnih područja i to putem diverzifikacije ekonomskih aktivnosti. U tom procesu diverzifikacije, turizam se, zbog svojih brojnih prednosti u odnosu na neke druge delatnosti, izdvojio kao jedna od značajnijih aktivnosti čiji se razvoj podstiče i nacionalnom politikom ruralnog razvoja.

Ekonomski efekti ruralnog turizma Razvoj turizma u ruralnim područjima, odnosno ruralnog turizma, može da proizvede brojne pozitivne ekonomske i neekonomske efekte. Razvojem ruralnog turizma se postižu brojni ekonomski i neekonomski efekti, kako na razvoj samih poljoprivrednih gazdinstava, tako i na razvoj celokupne lokalne zajednice, kao što su: razvoj nedovoljno razvijenih područja, zapošljavanje većeg broja članova domaćinstva, ostvarivanje „nevidljivog izvoza“, plasman proizvoda domaće radinosti (vez, pletivo, narodne nošnje i sl.), a samim tim i na očuvanje običaja i povratak starih zaboravljenih zanata, stvaranje mogućnosti za povratak stanovništva u ruralna područja, proširenje osnova razvoja turizma i povećanje prihoda od ove delatnosti i dr. Očekivanje da turizam doprinese bržem razvoju i revitalizaciji ruralnih područja Srbije temelji se, pre svega, na mogućim ekonomskim efektima od razvoja ove delatnosti. Kao najznačajniji se, s obzirom na težak ekonomski položaj ruralne populacije, mogu izdvojiti rast zaposlenosti i prihoda stanovništva.

Turizam ima direktne efekte na one učesnike ponude koji direktno prodaju usluge turistima. Razvoj turizma pruža mogućnost seoskim domaćinstvima, da uz minimalne investicije zaposle članove svog domaćinstva i obezbede dodatni izvor prihoda. Bavljenje ovom delatnošću pruža mogućnost da seoska domaćinstva ostvare prihode i od plasmana proizvoda iz domaće proizvodnje (kao što su: poljoprivredni proizvodi, proizvodi domaće radinosti i sl.). Važno je istaći da razvoj ruralnog turizma, osim što može da doprinese ekonomskom osnaživanju ruralne populacije, doprinosi i jačanju lokalnih i regionalnih ekonomija, kao i celokupne ekonomije. Imajući u vidu veliku zavisnost ruralne ekonomije od poljoprivrede, značajna je činjenica da razvoj ruralnog turizma naročito podstiče razvoj poljoprivredne delatnosti u ruralnim područjima, da razvoj turizma pozitivno utiče gotovo na sve privredne i neprivredne delatnosti, odnosno na razvoj celokupne ekonomije. Ruralni turizam se oslanja prvenstveno na domaću tražnju iz urbanih područja, tako da bi njegov intenzivniji razvoj mogao da doprinese prelivanju dohotka iz privredno razvijenijih urbanih regiona u nedovoljno razvijena ruralna područja. Privredni razvoj Srbije karakteriše neravnomernost, naročito izražena u razvoju ruralnih i urbanih područja. Ruralna resursna osnova se ocenjuje kao bogata i raznovrsna i pruža gotovo idealne uslove za razvoj različitih oblika aktivnosti i delatnosti, a naročito pogoduje razvoju raznih vidova turističkih aktivnosti.

Dragan Kolčić, dipl.ing-agroekonomije

Poštovani Poljoprivredni Proizvođači ,

Posetite internet stranicu www.agroponuda.com a u koliko Vi želite da ponudite svoj proizvod na prodaju obratite se nama . Poljoprivredna Stručna i Savetodavna Služba „POLJOSERVIS“ d.o.o. Knjaževac sa sedištem u ulici Knjaza Miloša br. 75 , 19350 Knjaževac ili tel.019/730-888

KONTAKTIRAJTE
SVOG SAVETODAVCA
I OBJAVITE PONUDU
VAŠIH PROIZVODA!

AGROPONUDA
BERZA POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA SRBIJE

www.stips.minpolj.rs

Cene voća - zelene pijace u Srbiji za period 15. - 21.08.2016. godine

<i>Jedinica mere din/kg</i>	CENTRALNA SRBIJA										VOJVODINA						DOMINANTNE CENE					
	Beograd Kalenić	Beograd Skadarlija	Čačak	Kragujevac	Kraljevo	Loznica	Niš	Pirot	Požarevac	Smederevo	Vranje	Zajčar	Kikinda	Novi Sad	Pančevo	Sombor	S.Mitrovica	Subotica	Zrenjanin	SRBIJA	CENTRALNA SRBIJA	VOJVODINA
Banana (Banana)	160	150	130	130	130	160	130	150	170	140	150	160	150	100						SRBIJA	CENTRALNA SRBIJA	VOJVODINA
Breskva (Peach)	100	80	50	50	80	80	60	100	120	60	80	70	70	80						SRBIJA	CENTRALNA SRBIJA	VOJVODINA
Grožđe-celo ostalo (Grapes- white others)	150	150	140	100	130	110	130	180	80	80	120		110	100						SRBIJA	CENTRALNA SRBIJA	VOJVODINA
Grožđe-cmo ostalo (Grapes- black others)	150	150	140	90	120	110	130	180	100	100	120		110	100						SRBIJA	CENTRALNA SRBIJA	VOJVODINA
Jabuka-Ajdared (Apples- Idared)	80	80	70	70	130	90			50											SRBIJA	CENTRALNA SRBIJA	VOJVODINA
Jabuka ostala (Apples-other)	80	60	60	60	60	70	100	50	80	80	80	80	60	60						SRBIJA	CENTRALNA SRBIJA	VOJVODINA
Kruška (Pear)	80	100	60	70	80	100	100	170	80	80	120			100						SRBIJA	CENTRALNA SRBIJA	VOJVODINA
Kupina (Blackberry)	250		160	160	100	120	350				200			300						SRBIJA	CENTRALNA SRBIJA	VOJVODINA
Limun (Lemon)	400	350	300	280	350	340	350	380	350	350	350		300	300						SRBIJA	CENTRALNA SRBIJA	VOJVODINA
Malina (Rasberry)	500	400	200			350	300	600					240	300						SRBIJA	CENTRALNA SRBIJA	VOJVODINA
Nektarina (Nectarine)	100	80		80	80	90	100	120	50	120			70	80						SRBIJA	CENTRALNA SRBIJA	VOJVODINA
Orah (Walnut)	800	800	600	650	700	800	550	800	600	600	800		750	600						SRBIJA	CENTRALNA SRBIJA	VOJVODINA
Pomorandža (Orange)	150	160		110	150	80	150		130				140	200						SRBIJA	CENTRALNA SRBIJA	VOJVODINA
Šljiva (Plum)	60	50	50	30	50	50	25	50	100	35	40	40		30						SRBIJA	CENTRALNA SRBIJA	VOJVODINA

Cene povrća - zelene pijace u Srbiji za period 15.- 21.08.2016. godine

Jedinica mere din/kg	CENTRALNA SRBIA												VOJVODINA						DOMINANTNE CENE				
	Beograd Kalenić	Beograd Skadarlija	Čačak	Kragujevac	Kraljevo	Loznica	Niš	Piroć	Požarevac	Smederevo	Vranje	Zajčar	Kikinda	Novi Sad	Pančevo	Sombor	S.Mitrovica	Subotica	Zrenjanin	SRBIA	CENTRALNA CRBIA	VOJVODINA	
Boranija (Green beans)	200	200	120	100	150	120	120	120	120	80	70	120	80	70						120	120		
Brokoli (Broccoli)	300	250				250	250	200							300					250	250		
Dinja (Melon)	50	50	60	20	30	20	40	50	40	40	40	40	40	40	40					40		40	
Karfiol (Cauliflower)				100		250		200	170						200					200			
Krastavac-saladni (Cucumber for salad)	80	80	40	40	70	50	70	50	100	40	50	40	30	80	80					40	40		
Krompir (Potato)	60	50	40	35	40	50	40	50	40	40	40	50	30	50	50					50			
Kupus (Cabbage)	50	50	20	20	50	25	25	35	30	35	25	30		40	40								
Lubenica (Watermelon)	30	30	25	15	30		12	20	20	15	15	20	10	20	20					20			
Luk beli (Garlic)	500	400				400	450	400	500	350	500	500	280	600	600					500	500		
Luk-cmi (Onion)	60	50	35	50	50	40	50	50	50	40	50	50	50	60	60					50	50		
Paprika-babura (Pepper-babura)	70	60	50	50	50		80	40	70			60		80	80								
Paprika-šija (Pepper-sija)	70	80	50	60	70	60	80	80	45	60	60			100	100					60	60		
Paradajz (Tomato)	80	80	90	55	70	60	80	60	60	60	50	60		80	80					60	60		
Pasulj-beli (Beans white)	400	300	200	200	200	200	240	250	250	200	200	200	280	300	300					200	200		
Patlidzan (Eggplant)	60	60			70	60	50	100	50		60		70	50	50					60	60		
Spanać (Spinach)	200	200												150	150					200	200		
Tikvice (Zucchini)	60	50	30	25	40	40	50	50	60		50	40	50	50	50					50	50	50	50
Zelena salata-komad (Lettuce-piece)	60	60				50				100				60	60					60	60		
Šargarepa (Carrot)	80	70	60	40	60	60	60	50	50	50	50	50	40	80	80					50	50		

Cene žive stoke - stočne pijace u Srbiji za period 15.-21.08.2016. godine

Jedinica mere din/kg	Težina/ Rasa uzrast	Centralna Srbija													Vojvodina						Dominantna cena - Srbija
		Beograd	Čačak	Kragujevac	Kraljevo	Loznica	Niš	Pirot	Požarevac	Smederevo	Vranje	Zaječar	Kikinda	Novi Sad	Pančevo	Sombor	S.Mitrovica	Subotica	Zrenjanin		
Bikovi	>500kg SM				220																
Dviske	sve težine sve rase	200	150	130																	
Jagnjad	sve težine sve rase	280	250	230	280	300	280	300	280	300									280		
Jarad	sve težine sve rase	180	180	150	220	250	220			220											
Junad	350-480kg sve rase																				
Koze	sve težine sve rase		130	150																	
Krave za klanje	sve težine SM		130	150																	
Krmače za klanje	>130kg sve rase		110	100	115																
Ovca	sve težine sve rase	160	120	130	120	150	130	160	180												
Prasad	16-25kg sve rase	170	210	170	180	180	240	180	230	200	220			200					180		
Prasad	<=15kg sve rase	180	220	170	190	240	200	240	200	240	230			200							
Telad	80-160kg SM		360																		
Tovljenici	80-120kg sve rase	190	160	150	160	180	160	200	130					150					160		
Tovljenici	>120kg sve rase		130	120	110														130		
Šilježad	sve težine sve rase	200		170				200	200										200		

Cene žitarica i stočne hrane u Srbiji za period 15.- 21.08.2016. godine

Proizvod	Jed.Mere	Mesto prodaje	Centralna Srbija												Vojvodina												
			Beograd	Obrenovac	Čačak	Kragujevac	Kraljevo	Loznica	Nik	Pirot	Požarevac	Smederevo	Vranje	Zaječar	Kikinda	Novi Sad	Pančevo	Sombor	S.Mitrovica	Subotica	Zrenjanin						
Kukuruz (okrunjen, veštački sušen)	džak 50kg	Gazdinstvo						22																		20	
Lucerka (seno u balama)	bala 12-25kg	Gazdinstvo	18					21							20	15	13										20
Pšenica	džak 50kg	Gazdinstvo						22									16										15
Sojina sačma (44% proteina)	džak 33kg	Maloprodaja	70	78	65	62	65						69	70													71
Stočno brašno	džak 33kg	Maloprodaja						20					23	30													26
Suncokretova sačma (33% proteina)	džak 33kg	Maloprodaja	40	45	32	33	35								39	45											41
Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	džak 50kg	Pijaca									23		26				24										
Kukuruz (okrunjen, veštački sušen)	džak 50kg	Pijaca	24							24																	20
Lucerka (seno u balama)	bala 12-25kg	Pijaca									21						15										
Pšenica	džak 50kg	Pijaca						21			22	20															17
Stočni ječam	džak 50kg	Pijaca	20	22							23	22															25
Stočno brašno	džak 33kg	Pijaca	17																				20				
Pšenica (novi rod)	rinfuz	Silos	16																							15	